

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobkyně: **A. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 25. 11. 2024, č. j. 59 Af 6/2024-74,

t a k t o:

- I.** Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III.** Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í:

1. Vymezení věci

[1] Kasační stížnost žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) směřuje proti v záhlaví označenému usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci (dále jen „krajský soud“), kterým krajský soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 3. 2024, č. j. 9219/24/5100-41454-712886, ve věci stěžovatelčiny žádosti o posečkání úhrady daně z nemovitých věcí za zdaňovací období let 2015-2022, rozhodl, že se

stěžovatelce osvobození od soudních poplatků nepřiznává a její návrh na ustanovení zástupce se zamítá.

[2] Stěžovatelka k výzvě krajského soudu v prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech uvedla, že má příjmy z podnikání, přičemž za rok 2022 byla ve ztrátě 74 243 Kč a v roce 2023 činil její základ daně 25 860 Kč (podle předloženého daňového priznání ovšem činil její základ daně po odečtení ztráty 173 059 Kč – pozn. Nejvyššího správního soudu). Vedle příjmů z podnikání je její příjem tvořen starobním důchodem ve výši 15 118 Kč měsíčně. S bydlením má stěžovatelka spojené náklady ve výši 20 013 Kč měsíčně. Od roku 2010 si byla nucena vzít několik půjček, které doposud nesplatila, a její majetek včetně prostředků na účtech je blokován na základě nařízení exekuce pro částku celkem 4 879 108,85 Kč.

[3] Krajský soud žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhověl, neboť stěžovatelka připustila, že má majetek větší hodnoty, ale nespecifikovala jej s odůvodněním, že s ním nemůže volně disponovat pro pokračující exekuce. Stěžovatelka ani neuvedla, v jakém rozsahu je její majetek postižen výkonem rozhodnutí, ani neosvědčila většinu v prohlášení o majetkových poměrech uváděných dluhů. Podle krajského soudu však není na stěžovatelce, aby posuzovala, jaký její majetek je relevantní pro rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků, s tím, že část svého majetku soudu nesdělí. Její prohlášení o majetkových poměrech tedy krajský soud vyhodnotil jako neúplné, v důsledku čehož stěžovatelka ve vztahu k podané žádosti o osvobození od soudního poplatku neunesla své břemeno tvrzení ani břemeno důkazní, přičemž upozornil, že stěžovatelku již ze shodného důvodu od soudních poplatků neosvobodil opakovaně, a stěžovatelka si tedy musí být povinnosti úplně popsat svůj majetek velice dobře vědoma. Vzhledem k tomu, že krajský soud stěžovatelku od soudních poplatků neosvobodil, nebylo možno jí ani ustanovit zástupce.

2. Kasační stížnost a související návrhy

[4] Proti usnesení krajského soudu brojila stěžovatelka kasační stížností, v níž namítala, že krajský soud rozhodl na základě domněnek a uměle konstruovaného skutkového a právního stavu, který byl v rozporu s předloženými doklady a ke kterému se ani neměla možnost vyjádřit. Tímto postupem jí bylo upřeno právo na věcné posouzení důvodů pro osvobození od soudních poplatků a pro ustanovení zástupce. Stěžovatelka poukázala též na to, že má závažné zdravotní komplikace v důsledku opakovaného a silného onemocnění virem covid-19. Žádost o osvobození od soudních poplatků, jakož i návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě považuje stěžovatelka za objektivně důvodné a podložené. Upozornila též, že jí napadené usnesení doposud nebylo řádně a účinně doručeno.

[5] Stěžovatelka v řízení o kasační stížnosti rovněž požádala o osvobození od soudních poplatků a navrhla, aby ji Nejvyšší správní soud pro toto řízení ustanovil zástupce. Rovněž navrhla priznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

pokračování

3. Posouzení návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti

[7] Nejvyšší správní soud se v první řadě zabýval stěžovatelčinou žádostí o osvobození od soudních poplatků a návrhem na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Předně je třeba zdůraznit, že v souladu s usnesením rozšířeného senátu zdejšího soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu nevzniká poplatková povinnost a zároveň není v těchto případech povinné zastoupení advokátem. Napadené usnesení nesporně je takovýmto procesním rozhodnutím, Nejvyšší správní soud proto v tomto řízení zaplacení soudního poplatku nepožadoval a ze stejného důvodu ani nerozhodoval o stěžovatelčině žádosti o osvobození od soudních poplatků, neboť ta je v tomto případě bezpředmětnou.

[8] Zdejší soud se ovšem musel zabývat návrhem stěžovatelky na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Ačkoliv v posuzované věci stěžovatelka advokátem zastoupená být nemusí, neznamená to, že by Nejvyšší správní soud byl zbaven povinnosti rozhodnout o jejím návrhu na ustanovení zástupce (advokáta), neboť toto zastoupení sice není povinné, nicméně je bezpochyby možné.

[9] V souladu s § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) může předseda senátu navrhopateli, u něhož jsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, je-li to nezbytné k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit zástupce, kterým může být i advokát. Pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce je tak vyžadováno splnění dvou kumulativních podmínek, a to: 1) u navrhovatele musí být dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a 2) zastoupení musí být nezbytné třeba k ochraně jeho práv.

[10] Nejvyšší správní soud posoudil stěžovatelčin návrh ve světle výše označeného ustanovení a splnění kumulativních podmínek neshledal. Naplněním první podmínky se blíže nezabýval, neboť bylo zřejmé, že druhá podmínka, tedy nezbytnost zastoupení k ochraně práv stěžovatelky, není v tomto případě naplněna. Z kasační stížnosti je totiž zřejmé, v čem stěžovatelka spatřuje nesprávnost postupu krajského soudu, a rovněž se z ní podává, že se stěžovatelka domáhá toho, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Je tedy zřejmé, že klíčovým je v této věci posouzení otázky, zda stěžovatelka splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud tuto otázku může bezpochyby posoudit již na základě podkladů obsažených ve spisu, a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti tak zjevně není nezbytné k ochraně stěžovatelčiných práv. Ve srovnatelné věci stěžovatelky s obdobným (byť nikoliv totožným) obsahem kasační stížnosti ostatně již zdejší soud dospěl k obdobnému závěru (viz blíže rozsudek ze dne 27. 7. 2022, č. j. 7 As 129/2022-24).

[11] Nejvyšší správní soud tedy stěžovatelčin návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl (výrok I.).

4. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud (NSS) nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od

doručení napadeného usnesení krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). Vzhledem k tomu, že podaná kasační stížnost směřuje proti usnesení krajského soudu, kterým nebylo rozhodnuto o návrhu ve věci samé, nepodléhá podání kasační stížnosti soudnímu poplatku a není ani nutné splnění podmínky podle § 105 odst. 2 s. ř. s. (srov. výše odkazované usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 1 As 196/2014-19).

[13] NSS tedy přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil přitom, zda usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k následujícímu závěru.

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] Rozhodnou otázkou posuzované věci je naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků ve stěžovatelčině případě ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., podle něhož „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“

[16] Nejvyšší správní soud konstatuje, že je na účastníku řízení (stěžovateli), aby vysvětlil, v čem spatřuje nedostatek prostředků, z nichž by měl platit náklady řízení, a svá tvrzení osvědčil (shodně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003-54, č. 311/2004 Sb. NSS); nesplní-li žadatel povinnost doložit nedostatek prostředků, soud jeho výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (viz usnesení NSS ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). Neosvětlí-li žadatel o osvobození od soudních poplatků dostatečně svoji finanční situaci, soud nezbude než jeho žádost zamítnout.

[17] Krajský soud nezpochybnil, že stěžovatelka dostatečně tvrdila a osvědčila rozsah svých příjmů a výdajů. Upozornil však, že stěžovatelka nedoložila veškeré své tvrzené nesplacené dluhy (měla proti ní být vedena exekuce na částku v celkové výši 4 879 108,85 Kč, osvědčena byla však pouze existence daňového nedoplatku ve výši 355 188,59 Kč). Především ovšem spočívala potíž v tom, že stěžovatelka výslovně připustila, že vlastní majetek větší hodnoty, o kterém nic bližšího neuvedla s lakonickým vysvětlením, že se svým majetkem stejně nemůže nakládat, pročez není uvedení tohoto majetku pro posouzení její finanční situace potřebné. Nejvyšší správní soud však ve shodě s krajským soudem konstatuje, že pro osvobození od soudních poplatků je třeba, aby stěžovatelka vyjevila své výdělkové, majetkové a osobní poměry v jejich celistvosti, přičemž je na soudu, nikoliv na stěžovateli, aby s komplexní znalostí stěžovatelčiných poměrů její žádost posoudil a případně některé okolnosti vyhodnotil jako nerozhodné.

pokračování

[18] Nejvyšší správní soud poznamenává, že vlastnictví nemovitostí při posuzování naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků rozhodně není nepodstatnou otázkou. Sice samo o sobě vlastnictví nemovitosti není dostatečným podkladem pro závěr o schopnosti nést náklady soudního řízení, na druhou stranu však, jak v usnesení ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009-95, č. 2163/2011 Sb. NSS, upozornil rozšířený senát NSS: „*Z vlastnictví nemovitosti či více nemovitostí však na druhé straně lze soudit na to, že účastník má prostředky, z nichž tyto nemovitosti udržuje, či dokonce, že z těchto nemovitostí má určitý výnos. Vlastnictví nemovitosti, stejně jako jiných hodnotných věcí, tedy je jedním z hledisek, z nichž lze usuzovat na majetkové poměry, jakož i na prostředky, jimiž účastník disponuje. To však bude vždy záležet na konkrétních okolnostech, které nelze obecně kategorizovat.*“

[19] Pokud tedy stěžovatelka odmítla krajskému soudu blíže popsat, jaký majetek větší hodnoty vlastní, resp. jak jsou konkrétní složky tohoto majetku stíženy exekucí, a ani svá tvrzení nijak nedoložila, znemožnila krajskému soudu posoudit svou celkovou finanční situaci, a krajskému soudu tak nezbylo než žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhovět. Jistě, krajský soud by mohl dospět k obdobnému závěru jako stěžovatelka, že z jejího vlastnictví majetku větší hodnoty nelze usuzovat na její schopnost nést náklady řízení, stěžovatelka však krajskému soudu nedostatkem svých tvrzení a důkazů ani neumožnila takovou úvahu učinit.

[20] Stěžovatelka dále namítla, že nedostala příležitost se k závěrům krajského soudu vyjádřit. Přestože obecně platí, že by soud měl žadateli umožnit doplnění chybějících tvrzení či vyjasnění konkrétních nejasností, které vyplynou z jeho tvrzení (viz rozsudek NSS ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008-34), v nynějším případě krajský soud přílehavě uvedl, že v případě stěžovatelky již žádosti o osvobození od soudních poplatků opakovaně zamítl z důvodu neunesení důkazního břemene ohledně majetkových poměrů, neboť stěžovatelka nereagovala na zaslané soudní výzvy nebo reagovala shodně jako v této věci. V posuzovaném případě by tak bylo zjevně neúčelné, pokud by se krajský soud snažil o další vyjasňování relevantních skutečností. Ani tyto námitky proto nejsou důvodné.

[21] Nadto je nutné uvést, že stěžovatelka ani na argumentaci krajského soudu spočívající v tom, že nejasnosti ohledně svých majetkových poměrů opakovaně nevysvětluje, nijak nereagovala.

[22] Pokud jde o stěžovatelčino tvrzení o zdravotních komplikacích v souvislosti s opakovaným proděláním nemoci covid-19, nelze než konstatovat, že stěžovatelka neuvedla k těmto komplikacím žádné konkrétní informace ani nevysvětlila, jak měly tyto komplikace ovlivnit její schopnost tvrdit a doložit údaje potřebné k rozhodnutí o její žádosti. Ani tato její námitka tedy není důvodná.

[23] Vzhledem k tomu, že důvody pro neosvobození stěžovatelky od soudních poplatků v přezkumu ze strany Nejvyššího správního soudu obstály, nemůže být důvodná kasační stížnost ani ve vztahu k zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. je totiž splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků jednou z podmínek pro ustanovení zástupce. Nebyly-li tedy splněny podmínky pro osvobození stěžovatelky od soudních poplatků, nemohly být splněny ani podmínky pro ustanovení zástupce.

[24] Nejvyšší správní soud nemůže přisvědčit ani stěžovatelčinu názoru, že jí napadené rozhodnutí nebylo řádně doručeno. Ze spisu krajského soudu se podává, že stěžovatelce bylo usnesení doručováno do vlastních rukou, stěžovatelka však nebyla zastižena, a písemnost tedy byla uložena a připravena k vyzvednutí u doručujícího orgánu dne 2. 12. 2024, přičemž stěžovatelce byla zanechána výzva, aby si zásilku vyzvedla, což učinila dne 17. 12. 2024; fikce doručení však nastala již posledním dnem desetidenní lhůty od uložení písemnosti, tj. dne 12. 12. 2024 [srov. § 49 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) ve spojení s § 42 odst. 5 s. ř. s.]. Usnesení, kterým se rozhoduje o žádosti o osvobození od soudních poplatků nepatří mezi rozhodnutí, které je nutno doručovat do vlastních rukou, soud však může doručení do vlastních rukou i tak nařídit (§ 49 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 42 odst. 5 s. ř. s.), což se v posuzované věci i stalo (srov. pokyn předsedkyně senátu krajského soudu ze dne 25. 11. 2024, č. j. 59 Af 6/2024-76).

[25] Stěžovatelce tedy bylo napadené usnesení doručeno v souladu s právními předpisy. Kasační stížnost ostatně byla podána včas a je z ní zřejmé, že se stěžovatelka s obsahem napadeného usnesení rovněž fakticky seznámila.

[26] Je též třeba podotknout, že stěžovatelka již obdobné kasační stížnosti v obdobných situacích podala, přičemž zdejší soud opakovaně dospěl ke stejným závěrům jako v nyní posuzované věci (srov. výše označený rozsudek NSS č. j. 7 As 129/2022-24 nebo rozsudky NSS ze dne 30. 6. 2022, č. j. 8 As 128/2022-26, a ze dne 30. 6. 2022, č. j. 3 As 151/2022-19).

[27] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že stěžovatelka sice zároveň s podáním kasační stížnosti navrhla, aby jí byl přiznán odkladný účinek, o tomto návrhu však zdejší soud samostatně nerozhodoval, neboť rozhodl bezodkladně po nezbytném poučení účastníků řízení a obstarání podkladů nutných pro rozhodnutí.

5. Závěr a náklady řízení

[28] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl (výrok II.).

[29] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu podle obsahu spisu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly (výrok III.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.)

V Brně dne 31. ledna 2025

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu

